

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET
N:r 6: 1929

Veckans ledande artikel **S t o p p** handlar om det politiska maskineriet.

Vi ha med glädje från **docent Axel Höjer** för införande i Tidevarvet mottagit hans vid Frankfurt-kongressen hållna, upplysande föredrag om **Krig och fred i folksjälén.**

Vad menas med **experter?**

I artikeln **Vi måste ha kvinnliga poliser** framhålls ånyo några synpunkter på den viktiga frågan, närmast med anledning av ett av **Fredrika Bremerförbundets** Stockholmskrets anordnat diskussionsmöte.

Vi återgiva delvis en ur **Stockholmstidningen** hämtad intressant utredning om **Påvemaktens frihet**, gjord av en i förhållandena väl införsatt.

Ett bidrag till tankeutbytet om uppfostran och inflytande gives av en **Moder till många barn.**

Tidevarvet har hittills ej ägnat någon artikel åt **Henri Bergson**, samtidens främste filosof och en av fjolårets nobelpristagare i litteratur. Vi hänvisa till dr. **John Landquists** vackra och levande lilla bok om Bergson, som kom i bokhandeln strax före jul. (Bonnier. 2:75).

Emellertid — vad **Devinez** idag på Tidevarvets första sida skriver om **Ljuset och en människa** liksom **Jeanna Oterdahls Intermezzo** på den sista är ju direkt av nuet och livet genomlysta exempel på vad Bergson genomskådat och tolkat: Vad en människa upplever i det ögonblick som just passeras är sammansatt och genomträngt av allt vad hennes själ valt att reagera för sen sin första gryning. Och detta förbiilande ögonblick lägger ännu något nytt till, förändrar henne alltså på avgörande sätt till mötet med det nästa, ovissa ögonblicket!

Den lidande Frälsningsarmén

Att krisen måste komma, det visste vi alla som känna och älska Frälsningsarmén, men när, det var oss ju förborgat. Så pass länge måste jag dock leva på jorden, har jag brukat tänka, att jag får se hur det går med Frälsningsarmén. Jag har beräknat den stora krisen såsom inträffande vid **Bramwell Booths** död. Så kom hans långa sjukdom, och bågen brast. »Riket ur dina händer, o konung!»

Att ingå på närmare personalia bjuder mig emot. Jag älskar **Bramwell Booth**. Han är sin store faders och sin stora moders värdige son. Som ung var han ett helgon. Han har gjort ett stort och tungt dagsverk, och han är värd mänsklighetens tacksamhet. Makten och riket har fallit honom till och en smula stigit honom åt huvudet. Han är gammal och sedan några år ej helt sig själv. Hans hustru och döttrar ha fått allt större inflytande över honom, och Frälsningsarméns högsta ledning har fallit i kvinnohänder, som ej ägt rätt »att komma sin hand vid kommandostaven». Det har sin risk med gifta påvar.

Men oavsett allt detta personliga i detta speciella fall, Frälsningsarméns despotiska organisation var längesedan dömd. Frälsningsarméns grundare skrev order och reglementen för soldater, order och reglementen för fältofficerare, order och reglementen för stabsofficerare, order och reglementen för kommandörer, men han glömde en sak. Han skrev inga order och reglementen för ge-

neraler. Frälsningsarméns grundlag av 1878 ställer Frälsningsarméns general över alla lagar. Det torde ej kunna uppvisas någon konstitution nu gällande i vår värld, som skänker sin förste man en sådan maktställning som Frälsningsarméns **Deed Poll**. Frälsningsarméns general är orientalisk despot, herre över sina officerares hela jordiska öde och ägare av varje fotsbredd mark och varje penny i sitt världsimperium.

För femtio år sedan var Frälsningsarmén bara barnet, ett naivt, okunnigt barn. Med ung hänförelse och eldig håg drogo salvatoristerna ut i striden under sin älskade hövdingens och generals kommando, och till varje hans ord svarade de ja och amen. De unga världserövrarna förstodo sig föga på politik. Barnet har vuxit, Frälsningsarmén har blivit man. Dess ynglingar och flickor ha utvecklats till män och kvinnor med sällspord livserfarenhet. Det går ej att behandla dem som barn längre.

Och där står hären nu i en lång obruten linje och kräver sin myndighetsförklaring. Och den sjuke gamle generalen nekar dem den, d. v. s. hans hustru och sex barn.

»Frälsningsarméns hjärta blöder» skrev en kommandör till mig i går från London, en helig, härlig kvinna, som en gång i sin och Frälsningsarméns ungdom offrat världens glans för en plats i dess då så föraktade led.

»Blod och eld!» är Frälsningsarméns motto och Armén har offrat

mycket rent och oskyldigt blod i kampen mot världens synd och sorg. Nu blöder Frälsningsarmén av det sår, som familjen **Bramwell Booth** tillfogat den, eller rättare sagt familjen **Bernard**, ty det är ju under det namnet som den sjuke gamle mannen tagit en villa vid kusten. Det var verkligen i det psykologiska ögonblicket familjen bytte namn.

Höga rådet har hela den världsvida Frälsningsarmén bakom sig. Frälsningsarmén står som en man mot sin gamle avtynande general och hans livshungriga barn.

Såsom aldrig tillförne står Armén i dag i behov av sina sanna vänners stöd och sympati.

Frälsningsarmén är ett nationernas förbund vida äldre än det, som har sin samlingsplats i Genève. Frälsningsarmén är den segerrika banbrytaren för kvinnans likställighet med mannen. Frälsningsarmén har löst rasfrågan, inom dess led spelar den mänskliga hudfärgen ingen roll. Frälsningsarmén är världens största helynkerhetsförening. Frälsningsarmén har ådagalagt sig som den lidande mänsklighetens tappraste tjänare.

Och i dag är Frälsningsarmén i viss mening försatt ur funktion. Den är sårad och dess hjärta blöder. Den är i dag icke en kämpande armé, utan en lidande. Frälsningsarmén, alla lidandes vän, lider.

Låt oss vara barmhärtiga mot Frälsningsarmén! Låt oss slå ett slag för den!

Laura Petri.

Rom den 31 jan. 1929.

Ljuset och en människa

Det är tio grader kallt och våren kom i går.

Kanske icke själv, ty så förnäm person sänder först budbärare, som i sin tur sänder andra före sig.

Budbäraren var bara ett rosenken, en klarhet, ett slags ljusets återerövrade segervisshet. Han stannade en sekund och försvann igen. Men man kände igen honom. Man hade ställt sig i det fönster, där han bäst brukar synas, vid den timma han brukar välja att komma, vårens timma strax före solnedgången. Och han kom.

Dagar och stunder lär man sig någorlunda beräkna av att år efter år beskåda samma värld genom samma fönster. Man känner då dess öden genom hela årets cykel. Man lägger in sina egna tecken och hemligheter i det eviga spelet av himlaljuset över jorden, i dess stigande och fallande, dess brytningar och fantastiska lekar.

Det går så långt att man upphäver sig och säger: hur själlöst vore icke detta spel av sol och luft, hur enformigt själva världsljusets återvändande om icke ett ögas lins och ett människohjärta funnes att bryta och uppfatta fenomenen. Solen leker ju med snön, färgar de vita vidderna utanför i guld, i rosenfärg, i purpur, i blått och grönt, och skuggan av en fågel drar en spårlos väg tvärs över fältet. Men när föreställningen är slut, ligger snön lika vit och oberörd som en filmduk efter sista akten och vet lika litet vad som spelades därpå.

Men med människans hjälp fasthålls detta skådespel, får skönhet, får mening och fortlever. Det violetta skimret kring lövträdens stammar löser minnen från gångna dagar, då stammarna voro lika violetta som nu. Men vad som uppstår vid mötet mellan mig och vårens budbärare är likväl något nytt. Ty vårt förra möte är även det nu ett möte att minnas till de andra. Jag har träffat fler människor, dikter och tavlor och lärt mig att se bättre. Kanske har det hänt sen sist, att jag lärt mig fatta vad en herre, som i fjor fick nobelpriset, lärt ut om nuets genomlysning och mätnad av alla andra nu. I så fall är han med i detta möte liksom många andra äro med som vetat och lärt ut mycket. Kanske har jag fler sorge- och glädjeår som ila till vid ljusets knivskarpa beröring. Så har det gamla skådespelet nya ting att säga mig, som det aldrig sagt mig förr, och kommer mig att vilja vad jag icke velat förr.

Samma ljusets triumf väcker det ena året tillförsikt till drömmen om lycka, det andra driver det i höjden glädjen att dö, det tredje har det ett obarmhärtigt, äggande och uppfordrande väsen, övar ett tvång att leva. Genom mig, i mig, för mig, människan, blir varje dag ny och oförläpelig och solars och stjärnors spel blir fullt av mening.

Devinez.

Krig och fred i folksjälén

Av AXEL HÖJER

Den stora huvudfrågan: hur skola vi förhindra krig?, innehåller flera specialfrågor. Viktigast synes mig tvénne. Den första är den: vilken taktik böra de medvetna fredsvännerna använda, om kriget inom den allra närmaste tiden kommer över oss? Vad skola vi göra för att redan i dag förbereda oss på en sådan eventualitet? Här synes alltmer en samling ske på de gamla pacifistiska revolutionära linjerna: blockad, generalstrejk, sabotage, krigstjänstvågran i dess vidaste bemärkelse, oblodigt men möjligast aktiva motstånd. Våldet avskrivs fullkomligt såsom umgängesform mellan folk och användes inom olika länder endast av dessas egen ordningsmakt mot minoriteter, som själva tillgripa våldsamma medel och endast i den utsträckning, som en minoritetsgrupps våldsamma uppträdande gör nödvändigt. På denna linje synes för närvarande flertalet av de intellektuella pacifisterna, som övergivit det extrema avböjandet av samhällets bruk av våld mot kuppakare, som själva tillgripa sådant, och å andra sidan flertalet av de stora arbetarmassorna i Västeuro-

pa, som avvisa bolsjevikernas hävdande av den väpnade aktionen såsom medel att brådstörta händelsernas utveckling för genomförande av krav, bakom vilka ännu icke nationens flertal slutit upp. Denna samling betyder att en plattform vunnits, medelst vilken pacifismen infördes i den praktiska politiken.

Den andra frågan lyder så: huru skola folkens stora massor kunna vinnas för en aktiv, medveten fredsvilja? Att denna fråga kan ställas med rätta, beror på den allmänna demokratiska utvecklingen. Kan fredstanken i denna dag starkt nog gripa folkets själ, då är freden där, då blir det åtminstone intet världskrig mera, då skall rovkapitalismen vara berövad ett viktigt medel att göra sig gällande. Vår fråga är därför i första rummet en folkpsykologisk och har som sådan upptagits på många håll, i andra rummet en organisatorisk.

När vi då granska våra fredsarument, synas synpunkterna så logiska, övertygande och självklara, att vi säga oss: alla folk måste ju förstå, vilket vansinne kriget är. Då de ännu icke förstätt det, borde

ett upplysningsarbete kunna giva snabb effekt. Tyvärr är detta endast ena sidan av situationen. Den andra är den, att dessa logiska och självklara argument redan länge bjudits massorna och dock hava de icke kunnat vinnas för en aktiv fredsinnsats i stor stil. Denna motsats måste vi söka förstå, om vi skola komma vidare.

Redaktör **Elin Wägner** har med en annan bild sagt ungefär följande: »Människans bröst gömmer stridande impulser. I samma butik, i samma ögonblick köper den moderna människan en fredlig gåva för att därmed glädja sin granne och en revolver för att skjuta honom.» De europeiska regeringarnas nuvarande politik kan verkligen omskrivas på detta sätt. Men vi måste då forska efter orsaken. Huru kunna tankarna på att förinta grannar och kamrater ännu hava en sådan kraft över våra dagars människor?

Jag tror förklaringen vara denna: Den begrepps-, tanke- och känsluskatt, som är en gemensam egendom för bland andra den engelske **John Bull**, den franska **Marianne**, den tyske **Michel** och **Medelsvens-**

son, har den likheten med en trög massa, att när den en gång inlänkats i en viss rörelseriktning, behövs det en särskild icke ringa kraft för att giva den en ny bana.

Många minnas från **Zolas »Germinal»** historien om gruvhästen, som sedan den flera år under jorden dragit sin vagn i en cirkel, uppkommen på fria marken alltjämt endast ville fortsätta att gå runt i en liknande cirkel. Nu veta vi, att människans tankar sedan uråldriga tider ha rört sig i krigiska banor. Det är då icke underligt att våra tankar fortfarande och särskilt i tider av tröthet eller skräck länkas in i dessa gamla banor. Detta gäller desto mer, som kamperedskapen ligger djupt grundad i själva vår organism. De flesta känna väl till människans fysiologiska kampreaktion, då en mängd adrenalin ur binjurarna kastas ut i blodet. Härigenom framkallas ett höjt blodtryck, en fördjupad andning och en ökad syrgastillförsel till de spända musklerna och vidare ett frigörande av glykogen (socker) ur leverns förråd, varigenom musklerna få mera brännmaterial. De för kampen mindre viktiga organen, t. ex.

Fort. å sid. 4

Gör ett besök i
Söders populäraste bageri
BAGARSTUGAN
Bellmansgatan 6 Hornsgatan 37

Drick
Ramlösa-Vatten
Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.

Svenska Eldbegängelse Föreningen
Norrmalmsgård 2 A — Stockholm
Öppen 10—4, lördags- o. helgdagsaftnar 10—2
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
Norr 2280 » medlemsanmäln.
Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Hälsingborg.

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa i **Konsum**

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:

Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wägner.

Elisabeth Tamm.

Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSSEKRETERARE:

Carin Hermelin.

Mottagningstid 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.
Postgiro 1544

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50,
kvartal kr. 2,-. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text . . . . . 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresärenden. Testa-
menten. Bouppteckningar. Förfråg-
ningar från landsorten besvaras om-
gående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576.
f. d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten,
förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6. Stockholm.
Tel. 14799 24 24

TANDLÄKARE

Tandläkare BO BURMAN

Medlem av Sthlms tandläkarfören.

Birger Jarls gatan 34 Tel. 10290

Mottagningstid enl. överenskommelse
per telefon. Måndagar, onsdagar, fre-
dagar även kvällsmottagningar.

Tandläkare

Gunnar Wijkström

Odengatan 90. Tel. 84070. Vardagar
10-1, 5-7,30. Lördagar 10-1. Sön-
dagar 12,30-1,30. Kostnadsfri rådfrågn

Olga Elmdahl

Modemagasin

Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Möbler

Möbler köpas bäst och
billigast i

Rockströms Möbelaffär

Även kredit ordnas
Stora Nygatan 10-12, Sthlm. Norr 16650

Thufvessons Blomsterhandel

GÖTTAGAN 16

STOCKHOLM

Förstklassiga blomsterarbeten

Telefoner: S 33669, S 289

Skidkurser för Damer

Svenska Kvinnors Centralförbund för Fysisk Kultur anordnar i Djurs-
holm och Fiskartorpsterrängen 2 skidkurser för nybörjare (endast
vuxna). Den första ledes av gymn.-dir. fru A. Söderhielm. Övn. tisd.,
torsd. och fred., samlingspl. Ösby st. kl. 13,15. Fiskartorpskursen le-
des av gymn.-dir. fru I. Holm, övn. månd., onsd. och fred. kl. 13-15,
saml.-pl. Östermalms idrottspl. Avgift 10 kr. för 6 övn.-dag. Anmäl-
S. K. C. F. K:s expedition. Norr 28243.

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA
BANKDEPOSITIONS- KAPITAL- &
SPARKASSERÄKNING

mot högsta gällande ränta

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Stopp

Skånska Soc. Dem. har föreslagit samregering mellan socialdemokrater och frisinnade. Social-Demokraten i Stockholm anser förslaget »för tidigt väckt». Således inte omöjligt. Social-Demokraten framhåller, att behandlingen vid årets riksdag av arbetslöshetsproblemet och frågan om avtalslagens upphävande med all sannolikhet kommer att visa, att Hr Ekman inte övergivit sina socialpolitiska linjer. Vidare att Hr Ekman inte lär gå med i en regering med socialdemokratisk ledning: och att det inte heller vore troligt att en regering under folkfrisinnad ledning skulle bjuda på ett program, som kan föranleda socialdemokraterna att gå med. Slutligen, att socialdemokraterna inte bör driva någon revanchepolitik åt något håll, och om därigenom deras kamp mot reaktionära makter understödes, vore det enbart tacknämligt.

Det var ett glatt budskap för Hr Ekman. Nu vet han, att om han bara går med på socialdemokraternas önsksningar i arbetslöshetsfrågan och avtalslagen, så står honom vägen åter öppen till statsministerportföljen, som han med sådan förargelse och ovilja lämnade ifrån sig. Så enkelt är det. Och de kanske inte ens fordra hel underkastelse, i varje fall inte flera röster än de behöva för att segra, och möjligen finns en kompromisslinje. Sedan är det bara att få fram en kabinetsfråga, för att stjäla ministären Lindman. Såvida inte Hr Lindman kommer med ett ännu bättre förslag!

1928 års valrörelse har betecknats som ovanligt tarvlig, t. o. m. för att vara en valrörelse. Men kanske var den början till fullkomningen av vår tids politik, den fullkomning, som nu håller på att inträda. Den är produkten av ett maskineri som privatintresset, klassintresset, med teknikkens tillhjälp under de senaste årtiondena förmått framställa. Det är orättvist att lägga skulden på den ena eller den andra. Det är felaktigt att säga, att Hr Ekman först skapar borgerlig samling, och när det inte hjälper, går med socialdemokraterna. Det är oriktigt att tala om, hur högern för fram under valrörelsen, men i regeringsställning låter silkeslena toner ljuda. Eller hur socialdemokraterna äro snabba att förgäta motståndet mot deras egen sak för att erövra några tillfälliga förmåner. De äro alla dockor, som ledas efter matematiskt beräknade system, nummer eller maskindelar, som röra sig enligt den mekanism, de och deras föregångare varit med om att skapa. De måste göra varv efter varv och komma att göra det intill den dag, maskineriet är utslitet. Om inte dess förrinnan där kommer ett främmande föremål i dess väg så kraftigt att det förorsakar en bräcka, och det hela säger stopp. Det finns olika slag av föremål. Krig och revolutioner! Rättsåskådning, vilja och mod!

Vi måste ha kvinnliga poliser

Medan polisnämnden i sin oövervinnliga oberördhet ruvar över den för snart tre år sedan i Stockholms stadsfullmäktige väckta motionen om inrättande av kvinnlig polisavdelning i Stockholm, med samma utbildning och befogenhet som manliga poliser, går livet sin ban, och det ena fallet efter det andra, där en kvinnlig polis skulle vara önskvärd, ja, nödvändig, »klaras» av män — eller klaras inte.

Inför utsikten att den ovannämnda motionen inom en inte alltför avlägsen framtid verkligen skall till behandling upptagas, hade Fredrika Bremerförbundets Stockholmskrets i förra veckan anordnat ett offentligt diskussionsmöte med ämnet Kvinnlig polis i Stockholm.

Inledare var motionären själv, fru Gertrud Törnell. Både den fullsatta salen och de inlägg som gjordes i diskussionen av representanter för olika områden av socialt arbete visade på ett stort intresse. De goda erfarenheter man gjort i Tyskland, England och Australien av kvinnor i polistjänst — och varför inte också vanligt sunt förstånd — måste också komma en att instämma i fru Törnells önskan att först polisnämnden och sedan stadsfullmäktige måtte kunna suggereras att lösa denna fråga snart och på det rätta sättet.

Tidevarvet har redan förut upprepat gånger framhållit under vilka primitiva förhållanden de sex polissystrarna i Stockholm arbeta. Deras befogenhet inskränker sig till nästan enbart vakttjänst. De få varken leda förhör eller göra husundersökningar och patrulltjänst tillkommer dem endast i vissa undantagsfall, t. ex. vid parker och liknande platser.

Deras avdelning i polishuset är trång, obekvämt och olämplig för sitt ändamål. I ett enda rum, försett med gallergrindar och hårda bänkar utan kuddar, skola alla de kvinnor förvaras, vilka under dygnets lopp införas till polisstationen. Lösdrivare av olika grader, från de unga, som kanske anhållits för första gången, till gamla härdade, alkoholister, sinnessjuka, små barn som gått vilse förvaras här utan åtskillnad.

Hur ynkligt man än har ordnat för de kvinnliga anhållnas räkning var det ändå ett stort framsteg när polissystrerinstitutionen upprättades. Det var 1908 på grund av en motion av nuvarande kanslirådet G. H. von Koch. På den tiden existerade ju ännu reglementeringen, och samtliga byråskrivna kvinnor fingo alltså regelbundet underkasta sig undersökningar av män. De nyanställda polissystrarna hade alltså redan där en stor uppgift att fylla: men fastän såväl polismästaren som manliga poliser uttalat sig om deras oömbärlighet, har man ändå inte velat utnyttja uppslaget in i alla praktiska konsekvenser, som det skulle kunna innebära.

I verkligheten går det nu till så här. Om en kvinna anhålls föres hon av den manlige konstapeln till polishuset. Där får hon stanna i polissystrarnas vård så länge hon väntar på förhöret. När detta vidtar upphör polissystrarnas befogenhet, förhöret skötes helt av män, även om det gäller sådana saker som sexuella förhållanden, där det ju måste vara pinsamt för den anhållna att ensam bland män svara på de mest ingående frågor.

Eller en husundersökning. Polisen kommer tidigt på morgonen, kanske kvinnan i fråga ännu inte hunnit stiga upp. I polisens närvaro är hon tvungen att klä på sig. Är sådant befrämjande för sedligheten, i vars intresse måhända hela apparaten satts i gång. Kan det vara till någon uppfostran för dessa kvinnor, att så öppet visa, hur man anser blygsamhetens enklaste regler vara upphävda för dem. Dessutom skulle en kvinna troligen i de flesta liknande fall ha större framgång vid såväl undersökning som förhör, att få reda på vad hon önskat veta.

Det är också tydligt att förhör med små barn måste bli mera skrämmande, om de utföras av manliga poliser. Fru Fjällbäck-Holmgren be-

Påvens frihet

Rom den 28 jan. 1929.

Den utländska pressen har under några dagar varit fylld av mer eller mindre, men mest mer, hoppfulla artiklar rörande en eventuell försoning mellan påven och den italienska staten, den italienska dæremot har över hela linjen obrottsligt tigit och tiger ännu.

Orsaken därtill är ej bara den att de italienska tidningarnas innehåll, som bekräftar, bestämmas av annat än hänsyn till publikums krav på nyheter, och att till följd härav sedan ungefär ett år tillbaka diskussioner om den s. k. romerska frågan äro ur dess spalter bannlysta, men också på att här nere de allra flesta betrakta med för mycken skepsis möjligheten av en verklig och definitiv lösning av den segslitna frågan.

Det första som måste diskuteras, och det svåraste att realisera, det är Den heliga stolens krav på eget område. Ehuru de aldrig officiellt formulerats, är det sedan länge känt att de påvliga anspråken på ett sätt ej äro stora: De vatikanska palatsen och trädgårdarna, de senare utökade med en del av det område, som där bortom sträcker sig mot Pineta Sacchetti. Det är nödvändigt därför att det är trångt om rum i Vatikanen trots legendens elvatusen rum, som i verkligheten uppgå till tretusen och till stor del upptagas av museer. Vidare göres anspråk på den Gianicoloslutning, varpå påven de sista åren uppfört sina nya prästseminarier samt på Lateranpalatsen och det påvliga sommarresidenset uppe i Castel Gandolfo.

Den stora frågan är emellertid ej om påvestolen skulle komma att nöja sig med uppfyllandet av dessa sina önsksningar, eller om det är sant att man på andra sidan de famösa bronsportarna verkligen på allvar umgås med förhoppningar på att dessutom få en egen automobilväg ned till havet eller en egen station på järnvägen Roma-Civitavecchia — så att diplomater och kyrkomän skulle kunna bege sig från och till Vatikanen utan att komma i beröring med det övriga Rom — eller rentav, vad som alltid varit de tyska katolikernas dröm, en smal landremsa fram till kusten och där egen hamn och egen miniatyrflootta, utan frågan är om den lilla stat, som den gör anspråk på, kan bli den tillerkänd på de villkor, den anser ofrånkomliga.

Enligt den av kurian ständigt förkastade s. k. garantilagen av den 13 maj 1871 erkännes påvens personliga oökränkbarhet och oansvarighet, gives honom frihet i utövningen av sin kyrkliga myndighet och fria förbindelser med utländska makter samt garantier exterritoriell ställning åt de vatikanska palatsen, Lateranen och palatset i Castel Gandolfo.

Med detta var påvestolen ej nöjd 1871 och den är det ej 1929. Det är nödvändigt, har nyligen Vatikanens officiella organ Osservatore Romano, förklarat, att påvens frihet och oberoende blir ej bara verklig och fullständig men också för alla uppenbara så att ingen vare sig individ eller regering skall kunna använda sig av hans politiska ställning för att beskylla hans bestämmelser och läror för

rättade i diskussionen hur hon en gång tagit del av ett polisprotokoll, som rörde 10 små flickor i åldern 5 till 11 år, vilka varit utsatta för sedlighetsförbrytelse. Det detaljerade förhöret, som visst inte var avsiktligt pinsamt utan lett efter bästa förmåga, var så avskräckande, att det var nog för att låta en genomskåda nödvändigheten av en förändring.

Fru Törnell och med henne flera av dem som yttrade sig vid Fredrika Bremerförbundets möte fäste också stora förhoppningar vid de kvinnliga polisernas förebyggande verksamhet. Härvidlag äro vi mera benägna att instämma med hr Elis Floodh, som påpekade att åtgärderna måste gripa djupare, för att kunna avhjälpa prostitution och andra förelseer, begångna under trycket av efterfrågan, fattigdom och nöd.

Dæremot vilja vi med fru Törnell hoppas, att en omsorgsfullt lagd utbildning av kvinnlig polis, stående till en effektiv och human behandling av klientelet, möjligen skulle kunna ge impulser till fördjupat psykologiskt intresse också bland de manliga poliserna. Ty utan att vilja nedsätta deras ofta samvetsgranna och förståndiga uppträdande, måste man dock medge, att även på detta håll finnas misstag att rätta och luckor i utbildning och förståelse att fylla.

att präglas av nationalism eller av partitaggande. — Den romerska frågan upphör endast då att finnas till», fortsätter artikelförfattaren, som ej är någon annan än det myndiga organets huvudredaktör, »så man funnit ett medel att införa all världens tillförsäkra påven den absoluta frihet, varom vi nu talata och yden stora frågan är därför ej enbart nationell, den rör hela den civila världen, è p r o p r i a m e n t e q u e s t i o n e u n i v e r s a l e.»

Den sista förklaringen, det är den som man å den motsatta sidan har svårast att godtaga. Visserligen torde ej heller erkännandet av hel territorialrätt kunna komma till försiggå utan svårigheter — — Men, som sagt, den allra värsta stötestenen, den är påvestolens krav på att den lag varigenom dess »reella suveränitet» skall garanteras, den måste vara av folk r ä t t s l i g a r t, och att alltså den romerska frågan ej kan lösas av Vatikanen och Italien a l l e n a s t.

Frågan är ju f. ö. om överhuvud påvestolens nuvarande position kan förändras utan att detta medför förändringar inom katolska kyrkan, vilka man just i Italien kommer att känna mest av och vara minst belåten med. Redan vid de bägge sista påvevalen ha kardinaler av icke-italiensk nationalitet varit allvarligt på tal som kandidater till den lediga påvetronen. Skulle nu verkligen Mussolini, vilken som bekant allt sedan sitt tillträde till regeringen begrundat Crispis uttalande: »Italiens störste statsman kommer att vara den, som är i stånd att lösa den romerska frågan», verkligen lyckas lösa denna, då tyder allt på att Pius XI till efterträdare får ej en landsman utan en annan nationalitet. Och hur skulle detta komma att upptagas i Italien, där man allt sedan holländaren Hadrianus VI anno domini 1523 lade sina ögon tillhopa, ej haft annat än inhemska styresmän ombord på Petri skepp, och så vant sig därvid, att man glömt att det allt fortfarande ej finns något som helst hinder för att rodet kan gripas av en engelsk eller fransk eller amerikansk hand.

Många andra ej knappast mindre intressanta frågor dyka upp vid diskuterandet av vad som skulle hända »efter försoningen». En annan är den att en förlikning utan tvivel skulle nöda till grundlig revision av antalet ej bara italienska medlemmar i kardinalkollegiet men av antalet högre italienska prelater överhuvud. Är påvestolen suverän men på samma gång i vänskapliga förbindelser med Italien, finnes det ej längre något skäl till, att de italienska kardinalerna, som nu är fallet, skola fortfarande utgöra drygt hälften av det samtliga antalet »Kyrkans furstar», och ej heller anledning att tro, att ej andra nationer komma att högljutt yrka på att proportionerna skola bli jämnare avvägda, i all synnerhet U. S. A., vars energiska, ofriervilliga men också självmedvetna katoliker för vart år allt tydligare krävt större direkt inflytande inom Vatikanen. Det finns ej heller då något skäl varför Italien skall som nu besitta 280 biskopar under det t. ex. Frankrike äger endast 88 — även i det fallet torde icke-italienarna i så fall komma att begära ändringar, men om italienarna vilja finna sig däri, det blir en annan fråga.

I varje fall, bakom dessa underhandlingar, ledda på Qvirinalens sida av den skicklige juristen och diplomaten Amadeo Giannini, på Vatikanens av Pacelli, som stött på »svårigheter av ofantligt allvar», stå två män med järnviljor. I år är det den enes jubelår, året som förklarats »heligt» på grund av Pius XI:s den 20 december firade femtioårsjubileum som präst, och den andres, Mussolinis, »stora år», året han förklarat skall bli märkligare än något annat under hans styre. Dock, mäktiga som de äro står ingen av dem ensam och oberoende. (Ur St. tidn.)

På begäran

meddelas med anledning av brevet till Tidevarvet i förra veckans nr. fröken Elna Pousards adress: Roslags-Näsby

samt lämnas en översättning av den tyska inskriften, omnämnd i artikeln Medan de ännu strida:

Hat och hämnd heter fienden.

Endast förenade skola vi leva.

O folk. Lyssna till de dödas röst.

Slutligen ett förtydligande angående den i J. B. H:s artikel om R ä k o s t i U. S. A. omnämnda apelsinsaften på fastande mage. Det är ingalunda vår söta apelsinsaft, utspädd med vatten, utan »orange juice», den medels en särskild apparat direkt ur apelsinens pressade saften, som serveras fradgande frisk.

Vad menas med experter?

Den motstöt som man väntat från krigsberedskapshåll ända sen Frankfurtkongressen har nu kommit i Sv. Dagbladet.

Att det är fråga om en motstöt och icke om ett allsidigt och förutsättningslöst diskutera det moderna kriget, bevisas därav att endast de som tala för gaskrigets humanitet, dess relativa ofarlighet och möjligheten av ett tryggande försvar, få ordet. Kapten Brunskog, som ser problemet från andra sidor, vägrar att få Sv. Dagbladets publik i tal och får skriva i Socialdemokraten och Sv. Morgonbladet.

Dessa uttalanden i Sv. D. skola tjäna ett dubbel syfte, det att lugna svenska folket och samtidigt betona det till upprustning. För den som står utanför krigsmoraliteten, förefalla de fem experterna, två majorer, en kapten, en ingenjör och en professor, skrämmande cyniska i sitt självfallna nonchalanta accepterande av kriget och särskilt gaskriget, sin advokatur, och sina tystnader, där så befines lämpligt. Om en försvarsberedning skall gå i den stilen, då frågar man sig, vart den skall leda det arma svenska folket.

Förgäves söker man efter ett medgivande åt fredsarbetets berättigande eller en reaktion mot det moderna krigets väsen. Tvärtom, experterna frågar hånfullt, varför inte pacifisterna förorda gaskriget såsom human, verkingsfullt och oskadligt på en gång. Den herre som uttalat sig om gasernas humanitet, därför att de försätta de stridande ur aktivitet med ringa risk för deras liv, visste icke, att experterna i spalten under honom skulle skriva, att det är »ett elementärt villkor» för en stridsgas »att vara så dödande som möjligt.»

Över huvud ger en jämförelse mellan de olika uttalandena de mest överraskande resultat. Major v. Otter anför såsom bevis på den pacifistiska propagandans ovederhäftighet att den skrämt med lewisiten, och han försäkrar att denna gas ej mera tillverkas i Edgewood. Men därmed må vara hur som helst, det verkar bra litet lugnande att höra att man upphört göra lewisit i Edgewood före 1923, när en annan herre, som varit senare i Amerika, talar om det »livliga intresset för stridsgaser» just i Edgewood, amerikanernas stora giftgasarsenal.

Det är ungefär lika stor tröst som att få höra att risken för gasbeläggning av städer är liten, så länge sprängbomber äro mera effektiva, eller att fosforbomberna äro mera effektiva än termibomberna.

Den ene säger att risken är liten för civilbefolkningen och skyddsåtgärder lätta att genomföra, den andre talar om vikten av civilbefolkningens gasdisciplin.

Äter en annan talar om att luftvärnskyddets effektivitet är tre gånger större än det var under världskriget men nämner ingenting om att luftanfallsvapnets ef-

ektivitet mångfaldigats.

Man nämner inte utlåtandena från Nationernas förbunds expertkommitté eller erfarenheterna från luftmanövrerna över världsstäderna förhållanden sommar som enligt många sakkunnigas uttalande voro epokbildande.

Man förkrossar de pacifistiska argumenten med den för oss redan bekanta nyheten att det finnes skyddsdräkter mot de blådragande gaserna och medel att impregnera vanliga dräkter med, men jämför försiktigtvis icke den tid impregneringen och gasskyddsdräkten håller ut mot den tid som gasen behåller sin dödande verkan. Man löser ej heller gåtan hur en befolkning skall kunna impregneras på dylikt sätt.

Ur dessa uttalanden i Sv. Dagbladet samt ur de repliker, som offentliggjorts i andra tidningar, anför vi till våra läsares tjänst några utdrag, valda på de väsentligaste av de sakliga punkterna. Respektive tidningar finnas ju tillgängliga för komplettering:

Fil. kand. Leif Beckman (Sv. D. 22:1): Det bör för det första framhållas, att ingen människa kan med bestämdhet påstå, hur ett krig i framtiden kommer att föras. Vi ha sålunda endast att i fråga om flyg- och gaskrig bygga på erfarenheterna från världskriget samt de försök, som sedan dess gjorts inom respektive armeer.

Kapten J. Brunskog, medlem av Krigsvetenskapsakademien, (Soc. Dem. 4:2): Erfarenheterna från världskriget! De äro talande nog, trots den ringa omfattning som luftanfallen mot »hemländerna» då hade (se bl. a. »N. Kr.» sid. 75—84). Även chefen för 3: e tyska bombeskadern major von Bülow's rapport är upplysande i sin nakenhet: »Efter ett av anfallet mot London inträffade bl. a. 28,000 fall av nervöst sammanbrott och 8 självmord.» Tidningen The Globe skrev: »Nästa stora luftangrepp mot London kan kosta 5,000 människor livet i stället för som nu blott 500, och ha till följd uppror och regeringars störtande i hela världen.»

Beckman: I ett föredrag den 1 oktober 1923 förklarade »de tyska giftgasernas fader», professor Haber: »De amerikanska försöken att göra lewisiten användbar som krigsgas synas nu vara uppgivna». Men trots detta tycks det ännu här i Sverige vara förenligt med de pacifistisk-radikala elementens intressen att uppjaga en panikstämning hos en del folk, som sätter tro till deras »vetenskapliga fakta». Och lewisiten har här varit ett gott slagord. Av det sagda framgår, att vi för närvarande icke ha rättighet att räkna med mer än förut nämnda tre gasarter (arsenik-fosgen- och senapsgas) som egentliga stridsgaser, mot vilka den moderna gasmasken och beklädnaden är tillfyllest. Det finnes dessutom en stor del vetenskapsmän och militärer, vilka påstå, att då skyddsmedlen, som nu är fallet, uppnått en sådan effektivitet, kommer gasen knappast att spela någon som helst roll i ett framtida krig.

Brunskog: T. o. m. prof. Haber, »den tyska giftgasens fader», som är fylld av en egendomlig kärlek till sina giftiga skapelser och som bemödar sig att i sina böcker framställa gaskriget som något human, sade i ett föredrag för Interparlamentariska unionen i Berlin 1926: »Gasen framkallar en obeskrivlig panik och ger sålunda upphov till ett tillstånd, som ingen ordnad stats- och krigsledning kan uthärda.»

Major v. Otter, styresman för Åkers krutbruk (Sv. D. 4:2): Gaskriget är nu ett oundvikligt etablerat faktum, en utveckling i human riktning, en förfining i stridstekniken och ett effektivt stridsmedel, som sätter en hel del folk ur stridbart skick en fyra å fem månader med relativt små risker för deras liv.

Brunskog (Sv. M. 5:2): Det finns något som heter själslig invaliditet också. Jag träffade på ett sådant fall nyligen — i Köpenhamn. Mannen såg kroppsligt frisk ut, men själsligt var han som en vrakspilla, själsligt brutet med hjärnan paralyserad av giftgasen.

v. Otter (Sv. D. 4:2): Särskilt viktig är gaskrigets moraliska verkan, de taktiska rörelserna fördröjas och kosta därför både mer tid och pengar samt äro dessutom defensiva och giva ett ypperligt flankeringsskydd. Det är här viktigt att poängtera gasdisciplinens stora betydelse.

Beckman (Sv. D. 22:1): Man torde kunna trösta de gasskrämda med att de slippa gå gasdöden tillmötes, ty ännu står sprängbomben högst i kurs.

Ingenjör Erwin Engel, gasskyddsspecialist (Sv. M. 5:2): Tråkigt nog för gasvapnet äro skyddsmedlen överlägsna anfallsmedlen. Senapsgasen intar därvidlag en särställning, men är dock huvudsakligen en defensiv gas. Det finns två sätt att skydda sig mot gasen, genom gasmask och genom att utrymma ett gasbelagt område. Det som vid ett kommande krig blir av stor vikt är gasdisciplinen. Vi ha exempel från kriget att förlustsiffran från ett av två kompanier, som hade sina ställningar bredvid varandra, genom sin dåliga gasdisciplin hade tjugofem gånger större förlust än det andra. Vad gasbeläggning mot städer beträffar är risken liten så länge sprängbomber äro mera effektiva. Med gas kan man omöjligt betvinga en civilbefolkning, som är beredd på faran. Kollektivskydd är för civilbefolkningen att föredraga framför individuellt skydd. En intensivt saklig upplysningsverksamhet torde här vara på sin plats, så att även befolkningen har en erforderlig gasdisciplin.

Kemisten dr Naima Sahlbom (Sv. M. 4:2): Sv. D:s gaskrigsenquête är betecknande för den svenska högerpressens taktik. Frankfurtkongressen ignorerades av denna press eller avfärdades med några fantastiska anekdoter eller förlöjligande glåpor, medan konservativa världstidningar som Le Temps och Times togo den på allvar och införde anmärkningsvärt neutrala referat. De meddelanden som lämnades om det moderna kriget vid Frankfurtkongressen kommo från särskilt tillkallade experter, erkänt kunniga vetenskapsmän, militärer, teknici, officerare, läkare och nationalekonomer vilka anmodats ge en allsidig belysning av det moderna krigets inverkan på folkens och civilisationens livsbetingelser.

Härtill kommer den ekonomiska svårigheten för ett effektivt luftskyddssystem genomförande. För ett effektivt skydd åt Tysklands befolkning beräknas över tre miljarder mk. I Sv. D. enquête finnes icke en enda kostnadssiffra nämnd.

När man nu mobiliserar fram bl. a. en tysk gastekniker i svenska statens tjänst, måste man fråga om denne apriori är en större vetenskaplig auktoritet än den skottske universitetskemisten dr Carthey och den schweiziske gasskyddschefen dr Steck. Båda dessa herrens anse kollektivskyddet ännu mycket problematiskt och oerhört mycket svårare att förverkliga för en storstads befolkning än när det gäller en välrustad och disciplinerad trupp.

Brunskog (Sv. M. 5:2): Hr Engel vägar det djärva påståendet om skyddsmedlens överlägsenhet över försvarsmedlen. Detta bevisar en nästan för-

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

VÅRKURS: 4 april—4 juli. SOMMARKURS: 18 juli—8 aug.
HÖSTKURS: 4—24 oktober

Begär prospekt och upplysningar hos

Rektor Honorine Hermelin
Triewaldsgränd 2, Stockholm

bluffande okunnighet om det moderna kriget.

Väl kan det vara sant, att en del gasmasker i och för sig äro ganska effektiva mot giftgasen, men de kostnader, den organisation och den disciplin som absolut erfordras för att civilbefolkningen skall kunna skyddas genom gasmasker, nämner hr Engel endast i förbigående. Han anför, att endast kollektivskydd (i bombsäkra valv) är att föredraga framför individuellt skydd, och glömmar därvidlag, att det ena hänger intimt samman med det andra. Ty — och detta är värt att på det kraftigaste understryka — vid ett luftanfall mot en storstad kommer det alls inte att bli fråga om endast giftgaser. Även spräng- och brandbomber komma med i leken. Sprängbomberna komma först, de skola rasera husen, förstöra elektricitetsverken, ventilationsanordningarna till skyddsrummen, förvandla gatorna till stora granathål, sätta hela samhällsmaskineriet med en enda gång ur funktion. Med andra ord: sprängbomberna skola förstöra giftskyddsanordningarna och omintetgöra för befolkningen att sätta sig i säkerhet. Hur vill man transportera människor, livsmedel etc. till skyddsrummen, mitt under ett regn av sprängbomber? Och hur vill man förhindra panik, när brandbomberna samtidigt börja sitt verk och staden snart står i lågor? Den största faran i ett kommande krig består för civilbefolkningen liksom för soldaternas vidkommande just däri, att giftgasen intimt kombineras med spräng- och brandbomber. De komma slag i slag, förödande, förhärjande, livsutsläckande. Att under sådana förhållanden söka upprätthålla »gasdisciplinen», är en omöjlighet.

Major R. Sjöberg, artilleristaben (Sv. D. 4:1): Luftvärnets effektivitet har efter kriget ökat i än högre grad än flygvapnets. Markförsvaret är den viktigaste faktorn, men man får därför icke försumma försvarsmedlen i luften, jaktflygplanen. Faran för luftbombardemang bör icke överdrivas, men heller icke underskattas. En fruktansvärd förstörelse kan träffa den stad, som icke har ett luftförsvar, men jag är lika övertygad om, att en stad med ett effektivt luftvärn kommer att få relativt små skador. Att fullständigt hindra en fiende från att nedsläpa bomber ligger utanför möjligheternas gränser. En verklig katastrof kan således undvikas, men man kan icke undgå en och annan skada. Luftförsvaret är en sak, som rör hela befolkningen, som måste vara med och försvara sitt eget skinn.

Brunskog (Sv. M. 5:1): Beträffande mark- eller ortsförsvarets effektivitet, så må här endast hänvisas till vad som framkom under den stora luftmanövern i augusti 1928 mot London. Enligt Times lyckades omkring 50 procent av bombmaskinerna trots den starkaste bevakning och det kraftigaste försvar att genomföra luftangreppet mot världsstaden. General Groves, en framstående auktoritet, uttalade efter manövern följande: »Det synes slutligt bevisat, att det ortliga försvaret av London är av underordnad betydelse och att försvarsvapnet är icke så mycket jaktflygplanet som fastmer bombflygplanet, varmed motanfall kan utföras på fiendens område.»

Den yttersta konsekvensen härav blir givetvis en ömsesidig förstörelse utan trygghet för någondera landet.

Fysiologen, professor G. Liljestrand (Sv. D. 4:1): Angående kroniska lungsjukdomar som en följd av gasförgiftning, ha riskerna stundom betydligt överdrivits. Senapsgasen ger ju hud-sår, men tränger icke in genom en effektiv gasmask. Vad denna beträffar, är den ju ett synnerligen gott skyddsmedel. Man bör dock icke vilja dess konstruktion endast taga hänsyn till de tekniska problemen utan även till de medicinska. I fråga om gasmaskskydd vilja fysiologerna hava ett ord med i laget. Andningsfysiologerna hava ju i utlandet inlett en fruktbar samverkan med de militära sakkunniga. För egen del anser jag den engelska gasmasken överlägsen den tyska.

Brunskog (Sv. M. 5:1): En tysk gardesofficer uttalade vid Frankfurtmötet, att det under världskriget ofta hände, att en hel trupp försedd med gasmasker ändock totalt bröts ned. Den enskilde soldaten i gasmasken kände sig isolerad, omklämd av döden, hans nerver brötos sönder, han förlorade all motståndskraft. När detta kan hända en trupp i fält, hur skall det då inte bli för en storstads civila befolkning. Ingen stat och ingen stad har hittills löst detta problem. Och jag tror inte att det kommer att ske. Chefen för en av Tysklands största gasmaskfabriker yttrade nyligen vid ett samtal jag hade med honom, att det är fullständigt löjligt att tala om möjligheten av ett effektivt försvar för civilbefolkningen.

Kapten H. Gustafsson, artilleristaben (Sv. D. 4:1): Amerikanerna ha lyckats lösa problemet att impregnera kläder så att de skydda mot senapsgas. Dels ha de oljekläder som skydda fyra å fem timmar mot flytande senapsgasstänk, dels framställt ett ämne för impregnering av vanliga kläder, så att dessa skydda mot ångorna. Impregneringsmedlet utlöser klör. Över huvud taget äro amerikanerna intresserade av gasvapnet och hava stora fabriker för framställning av fosgen- och senapsgas m. fl. stridsgaser i Edgewood Arsenal. Till slut påpekar kapten G. att luftvärnsproblemet är ett allvarligt problem och att man sannoligen icke bara får stå och gapa med händerna i kors.

Tidevarvet tillåter sig till sist att återtaga ordet på en principiell punkt. I motsats mot vad som i Sv. Dagbladet insinuerats, är det icke det moderna krigets art och än mindre enbart gaskrigets art, som är huvudanledningen till kampen mot kriget. Även om det inte trängt fram till experterna här i Sverige, så är det ändå faktiskt så att problemet hur man skall avslösa kriget med andra omgångsformer, är ett av världens mest allvarliga och aktuella problem. Det är så, emedan krig på det stadium i utvecklingen vi nått är ur moraliska, politiska och ekonomiska synpunkter förkastligt och outhärdligt.

*

I pressläggningssögnblicket meddelas i Sv. Dagbladet att generalerna Sparre, Hammar skjöld, de Champs och Amundson, amiralerna Schneidler och Lybeck samt generalfältläkare Bauer ingått till regeringen med begäran om allsidig utredning av frågan om ordnande av landets försvar mot fientlig makt som begagnar stridsgaser. Utom svårigheten att få till stånd en överenskommelse om förbud mot användande av stridsgaser i krig påpekas det från många håll framställda kravet på att stridsgaserna skola folksrättsligt erkännas som stridsmedel, emedan de, att döma av erfarenheterna från sista kriget och under förut-sättning av erforderliga skyddsmedel, lära förorsaka procentuellt mindre dödlighet och invaliditet än övriga hittills använda stridsmedel. Giftgaser i kommande krig torde vara ett faktum att räkna med och det är därför nödvändigt att också Sverige liksom nästan alla stater bereder sig att möta detta slag av krig. Man bör inrikta sig på individuellt och kollektivt gasskydd, anskaffande av lämpliga saneringsmedel, organiserandet och utbildandet av erforderlig skyddspersonal m. m. Vidare böra anskaffas lämpliga stridsmedel för att vårt land i fall av angrepp må kunna vidtaga motåtgärder. Det är att hoppas att den begärda utredningen, ifall den beviljas, blir djupgående och allsidig nog. Kanske kommer man då fram till att de nödvändiga skyddsmedlen bli så outhärdliga och påkostade att krigets ävskaffande måste ske med andra metoder.

ELENA

försäljer franska klänningar m. m.
E. W. Palmstierna, Brahegatan 7 B

KÖP NU!

Svart Siden-Rips till kappor, något felakt. Br. 95 cm. NU Kr. 9:90 pr. mtr.
Vanligt pris å denna kvalitét 18.— kr. pr. mtr.

Ulstertyger, hellylle, ... Br. 140 cm. Kr. 3:95 pr. mtr.
Sportdräkttyger, hellylle ..... 145 " " 4:25 " "
Svarta Kapptyger, hellylle ..... 140 " " 4:95 " "

En Fabrikslump impregnerad 150 cm. bred
Gabardin & Cover-Coat, ... 7:80 pr. mtr.
Finnes i flera färger, vanligt pris 16—18.— kr. NU Kr.

Herr-Cheviot, S. S. S., ... 11:— pr. mtr.
Sporttyger, hellylle, slitstarka. Br. 140 cm. Kr. 3:95 pr. mtr.

Herrkostymtyger, ... 8:—10:— pr. mtr.
god kvalitet. Br. 150 cm.

OBS! Vanligt pris å dessa tyger 18.—20.— kr.
Klänningstyger, hellylle, 1:ma kval. Br. 90 cm. Kr. 2:60 pr. mtr.
Prover till landsorten gratis & franco.

Fritzdorfs Klädeshandel

40—42 Stora Nygatan 40—42, Stockholm.

Krig och fred

Forts. fr. sid. 1.

tarmkanalen, urkopplas och ävenså de högre psykiska funktionerna, associationerna och känslorna. Vi finna här underlaget för krigspsykos. Denna kampreaktion har säkert en gång varit den enskilde och folken till stor nytta. Jag tror, att i gångna tider de ständiga krigerna mellan stammar och folk ofta bidragit till ett urval av krigsdugliga sådana, som sedan visat sig mäktiga av utomordentliga krigiska och fredliga prestationer. Men dessa tider äro längesedan förbi. Rasbiologerna synas eniga därom, att kriget icke längre har någon sådan gymnasial verkan.

Djurfysiologerna lära oss, att nämnda kampreaktion, till vilken också hör en rodnad, ett frambringande av skrämmande läten, som för övrigt folk i krig göra ännu i dag, har till första ändamål att injaga fruktan hos fienden och så eventuellt undvika strid. Redan i historiens gryning hade människan kompletterat sina fysiologiska stridsmedel genom vapen, hämtade från den omgivande naturen. I våra dagar betyder icke längre kampreaktionen endast en rodnad, utstötande av oljud eller liknande, mera primitiva åtgärder, utan det tyta utgländandet av oerhörda luftvidunder i 100- eller 1000-tal, som fara att förinta vår grannes land och med säkerhet föranleda hitkomsten av en liknande samling, som skall förinta vårt. Denna våra dagars kampreaktion är sålunda icke längre liksom den naturliga ändamålsenlig utan skjuter vida över målet.

Frågan är nu, om vi kunna omvandla denna krigiska kampberedskap i en fredlig sådan. Är vårt psyke bildbart nog? Eller skola vi liksom gruvhästen fortfarande gå i cirkel, vi skulle kunna säga i den officiella, franska tankecirkel, som kan uttryckas så: säkerhet endast genom ökade rustningar, avrustning först efter ökad säkerhet. Måste vi gå vår undergång till mötes, produkter av en förgångens epok, liksom de stora historiska jättedjuren, som icke kunde anpassa sig efter förändrade förhållanden?

Vår fråga blir alltså den, om för närvarande några nya förhållanden inträtt, som kunna gripa djupt nog i folkens själ. Man brukar då i första hand hänvisa på de förändrade samfärdsförhållandena, som bringa folken i närmare förbindelse med varandra och därigenom komma att som man menar automatiskt medföra en förbättring. Utan tvivel ligger här en mycket väsentlig förutsättning för organisationen av fredliga förhållanden. I och för sig för den dock alls icke till sådana. Den ger tvärtom nya problem, som lätt bliva till krigsorsaker, den gynnar kapitalet och industriernas vandring till orter, där arbetskraften är billigast, och omvänt, arbetskraftens överflyttning till orter, där den får bäst betalt, och den skärper kampen om råmaterialerna.

Visserligen har den livligare samfärdseln blivit av stor betydelse för att lätta på den andliga isolering, i vilken i synnerhet de stora folkens massor befinna sig. I långt högre grad än de små länderna ha dessa massor från de första skolåren blivit systematiskt inriktade på det egna landets storhet. I Tyskland frågas: vem är världens störste diktare? — Goethe. Den störste musikern? — Beethoven o. s. v. I Italien: vem är världens störste konstnär? — Leonardo da Vinci. Vilken stad är sedan århundraden världens huvudstad? — Roma. Fransmännen med Rousseau och Napoleon, engelsmännen med Milton, Shakespeare och Nelson söka likaledes i första hand betona det egna landets storhet på bekostnad av de övriga folkens. Var och en mäter sig själv med andra mått än de andra och så uppammas systematiskt en nationell hänsynslöshet och skaffas gehör för en imperialistisk politik. Därför se alla stora folk sina

Bidrag till tankeutbyte om uppfostran och inflytande

En gång när jag hade glädjen gästa Medborgarskolan vid Fogelstad under pågående kurs fick jag vid middagsbordet min plats bredvid en ung journalist. Hon redigerade kvinnosidan i en landsortstidning och hade denna dag satt sig före att skriva om barnuppfostran. Som hon var helt ung och icke kunde ha hunnit få så djupa insikter i ämnet, frågade hon de närstående om deras mening och kastade sig med lustigt säger intuition genast på matfrågan, barnets mattider, lämpliga rätter m. m. — allt detta som i så hög grad spelar in vid barnets uppfostran.

Det förhåller sig ju nämligen så, att denna ömsesidiga fostran som föräldrar och barn utöva på varandra, vilken börjar snart sagt så fort barnet är fött och som icke slutar så länge någondera parten lever, fast den längre fram lämpligen kan kallas inflytande, den börjar just med barnets ätande.

Den lilla nyfödda vill, efter allt att döma, ligga dygnet runt vid moderns bröst, vill när som helst ha tillfälle och rättighet att taga sig några klunkar näring för att därefter försjunka i mjölkdoft och härlig vila. Modern däremot har helt andra planer. Hon vill att barnet skall äta sig mätt på en gång med fyra timmars mellanrum, ja hon vill t. o. m. helst utsträcka fastetiden till två gånger fyra timmar mellan kvällens sista och morgonens första mål. Det är klart att det måste komma till konflikt. Uppfostran börjar!

De första 14 dagarna kunna vara krångliga nog. Har modern skral hjälp, är hemmet trångt med möjligen en eller annan ömtålig granne, tycker jag svårigheterna skulle vara stora. Även i ett enfamiljshus kan det bliva ledsamt till en början. Men om man trots allt håller i sig blir ens belöning stor. Att själv frisk och sund få amma och sköta ett litet friskt och väl fostrat lindbarn inenbär en sötna, en ljuvlighet som är utan fläck eller skugga.

Det gäller att vara fast. Dock skulle jag genast från början och alljämt vilja avråda från för mycken fasthet, för oryggliga principer, från att gå för rakt på målet. Det faller av sig självt att man icke går för hårt tillväga med en liten 'nyföding'. Men också längre fram är det klokt att gå fram med lämpor. Om barnet vaknar och börjar att ihållande skrika redan efter 2 timmar så försök så vackert att få det lugnt. Lyft upp det och håll det rätt upp, om det skulle behöva få upp luft, giv det litet vatten om det skulle vara törstig, lägg det på magen över ditt knä och klappa det på den lilla bakken. Skulle det ändå inte vilja hålla till godo med att ligga i bädden kan du ju mata det en eller en halv timma för tidigt denna gång för att nästa gång uppnå bättre tider.

Allt detta är ju välbekanta saker för var och en som haft med spädbarn att göra. Jag framhåller det också endast som ett exempel på vad jag menar med att driva sin vilja igenom med lämpor. Likaså, för att taga ännu ett exempel från samma område: det två-, tre- eller fyraåriga barnet har ofta motvilja mot gröt, tyvärr också ganska ofta mot spenat och andra tillagade grönsaker, mot löskokta ägg, ärtor, kål m. m. Försök med välling i st. för gröt eller — om också välling kännes tjock i munnen — så tag till något helt annat, flingor, frukt eller vad du kan hitta på. Efter en tid kan du försöka

gränser som tryckande skrankor och icke som förbindelselinjer med vänskapliga folk.

Om också samfärdsmedlens utveckling ha mycket stor betydelse för att motverka en sådan isolering och även systematiskt utnyttjas i sådant syfte av ett flertal internationella organisationer, kunna vi dock för den närmaste framtiden icke vänta oss några avgörande resultat härav. Ej heller kan världspräkrörelsen få någon större betydelse förrän det vuxit upp en generation, som lärt ett sådant språk redan i skolan.

Forts. i nästa nr.

med gröt igen, troligen med mera framgång. Servera barnet så litet av de motbjudande grönsakerna att dessa till en början knappast kännas bland den andra maten på tallriken. Öka småningom dosen. Hellre än att barnet i god tid på onsdagen skall börja gruva sig för persen vid ärtsoppan dagen därpå, kan det få en portion purré eller annat som lättare går ner. Till en tid!

Detsamma gäller barnets inlärande till lydnad. Fatta målet klart i sikte: det späda barnets vänjande vid anständiga mattider och det mer försigkomna barnets förmåga att äta allting och att lyda. Men gå klokt till väga! Låt det ej komma till strider och ledsamma nappatag med bannor, straff, gråt och jämmer. Sådant fräter på både barn, föräldrar och hembrevnad. Du får hitta på utvägar, du är ju kvinna, du är ju diplomat! Använd dina gåvor!

När barnet självt börjar få något slags omdöme tror jag det är klokt att låta det i någon mån avgöra hur mycket mat det orkar och hur mycket kläder det tarvar. Om man proppar det med för mycket mat och pulsar på det för mycket kläder blir följden bara den att barnet slår ifrån sig också när man yrkar på det nödvändiga. Låt det vägleda dig, det blir mycket mindre besvär.

Ett förfärande som också kan spara dig besvär är att en gång för alla och med så vitt tilltagna gränser som möjligt bestämma de områden inom vilka barnet har tillåtelse att röra sig fritt, detta både i egentlig och figurlig mening. Därigenom undviks mycket käx. Men också här vare det modern obetaget att efter noggrant eftertänkande ändra sina föreskrifter. Om modern nämligen av någon anledning finner för gott att stifta tillfälliga lagar eller för tillfället upphäva gällande sådana, skall hon tydligt för barnet omtala sina skäl därtill och förklara varför barnet nu får vad som annars är förbjudet, varför det nu måste vad det annars slipper.

En annan sak som du också måste avhandla med barnet, är om ditt tålmodighet är kort och du behandlat det orättvist. Säg som det är, att du är ledsen och bed barnet förlåta dig. Med kort tålmodighet menar jag ej dåligt humör eller surhet som under inga omständigheter någonsin får förekomma.

Försök aldrig att göra dig bättre inför barnet än du är. Är du god och beundransvärd vet barnet det instinktivt långt förrän du själv vet det, är du full av skavanker har barnet reda på dem innan du tror detta vara möjligt. Ibland tror jag barn kunna älska sina föräldrar så högt att de äro blinda för deras fel men det är nog inte så vanligt. De veta om våra fel men de hålla av oss ändå.

Detta att ha saker klara mellan sig och barnen tror jag inte nog kan beaktas. Ris och rotting och ovillkorlig auktoritet som uppfostringsmedel ha tagits ifrån oss. Vad återstår oss då? För så vitt jag förstär endast ömsesidigt förtroende och kärlek. Endast om barnet eller de unga lita fullt på mig och hålla av mig kan mitt råd och mina varningar bliva till nytta.

Det förfärligt allvarliga är bara att hur vi än bära oss åt beror det ändå till sist på vad vi själva innerst äro. Om vi äro osanna och bedrägliga, hur skall barnet för vår skull kunna vända om från en krokig väg, om vi äro själviska och lystna, hur skall barnet genom oss få kraft och lust att offra sina önskinningar eller avstå från tillfredsställelsen av sin njutningslystnad? Kan någon jäva mina ord när jag säger att på oss beror om tiden är ond? Om alla föräldrar vore goda, var vore då tidens

Då något obehagligt förestår Eder, var försedd med en ask Instantine. En pastill eller två vid det avgörande ögonblicket kommer Eder att se saken lugnt och kallt. Instantine är en nervlugnande pastill som verkar genast, är välsmakande och kan intagas just då Ni behöver den (utan vatten), säljes å apotek.

INTERMEZZO

Av JEANNA OTERDAHL

— Du!
— Ja. — Han tog den hand som höll om stoppkulan. — Vad var det?
— Ingenting! Det var bara det.
— Det är nog, sade han, och kysste handen.

Därpå försvann han åter bakom tidningen. Finge han inte läsa den nu, skulle han inte ha tid för den på hela dagen.

Men hon som satt med ett av hans trasigaste strumppar i sina händer hade råd att låta tankarna gå och att nysta deras gyllene tråd runt den klenod som var det enda ordet. Han hade rätt. Det var nog.

— De kortaste orden rymmer mest, tänkte hon. Gud. Hem. Far. Mor. Barn. Kortast av alla är Du.

Och medan fingrarna flögo som fågelvingar över den slitna strumphälen, och hon låt hälen försvinna i konstmässiga stoppar med något av den innerlighet, som var hennes egenaste, mätte hon djupet och vidden av det enda ordet.

— Oändligt, tänkte hon. Hans väsens upprinnelse någonstades i ett fjärran, så avlägset att det trotsar varje tankens ansträngning att fatta det. Oräkneliga liv, manliga och kvinnliga, kvinnliga och manliga tvinna samman till en oupplöslig enhet i detta enda väsen. Och detta väsens växt från dess första dag, genom månader och år, barndomen, gossåldern, ynglingaåren, de skiftande faserna i mannens liv, allt som fröjdat och allt som smärtat, allt som givits och allt som tagits, nederlag och seger, ära och skam, tårar som torkats och tårar som ingen sett, drömmar som grusats och drömmar som tagit gestalt, arbetets svett och möda och arbetets lycka. Och allt det som låg gömt i den ofödda framtiden, allt vad åren skulle föra med sig åt honom, innan han stod vid gränsen dit alla måste komma. Och sedan — bortom gränsen i landet Ingen vet. Oändliga möjligheter att svindla inför.

— Ja, nu har Europa fått en ny diktator igen, sade han och vände tidningen.

onska. Åtminstone hade den ej kraft nog att rycka fotfästet undan våra barn. Nej, vrånga föräldrar och vrång tid. Men varför skola vi vara vrånga? Ha vi ej rätt att var och en säga: mitt liv får ej bliva till förgävelse, mitt liv får ej ens rinna spårslöst bort. Med mitt liv vill jag hjälpa mina barn och andras barn. Jag vill och skall bliva en god far, en god mor. Men sådant utgår icke annat än av bön och fasta.

Moder till många barn.

Hon nickade leende. Jo, det visste hon, hon hade redan läst det.

Han tände på nytt sin pipa som slocknat och fortsatte läsningen. Hon nystade vidare sin gyllene tråd.

— Du! tänkte hon. I hans du är mitt jag inneslutet som pärlan i musslan, på samma sätt som hans i mitt. Jag finnes därinne med allt mitt förgångna och allt mitt vardande, två oändligheter som omsluta varandra, som på samma gång är ett och två, skilda och förenade. Men i hans du finns också allt vårt gemensamma, det som varit, som är och som skall bli.

Och hennes tankar gingo tillbaka till de underligt smärtfyllda och glädjrika åren då de funno varandra för att mista och åter finna. Deras gemensamma hade sannerligen inte varit lättköpt. Det hade betalats med mycken lönlig ångest, med kvalfylld tvekan, med allt vad två människor egentligen kunna betala för möjligheten och rätten att lyfta den andres du in i sitt jag.

— Har du sett att de tänker lätta på fruktullen? kom det från andra sidan tidningen. Mycket förnuftigt och inte en dag för tidigt. Bara det nu blir av också.

— Det vill jag väl innerligen hoppas, svarade hon, och kände sig alls inte ryckt från sina höjder. Ty kroppens och dagens enkla liv, det som varje stund måste levas, hörde ju också till deras gemensamma.

Deras gemensamma fyllde tillvaron. Hemmet och arbetet, det dagliga brödet, människorna omkring dem, smärtan över barnet, som aldrig kom, därför att det varit alltför sent för det att kunna komma, längtan och tro, skönhetsglädje och misstråkningar, allt, allt. Också påfrestningarna, som funnos för dem som för alla. Och ändå, det var hennes dyrbaraste visshet, vore de för varandra som två pärlor, av egenartad skapnad, okränkbara. Där fanns ett »noli me tangere» som aldrig brutits av någondera. Var kanske inte detta den innersta hemligheten i deras lycka?

Han såg på klockan och vek ihop tidningen. Det var tid att gå tillbaka till arbetet.

Också för henne var det tid att gå. Hon plockade samman sina don i stoppkorgen och borstade bort en smula spint från klänningen.

— Ja, ajö då, sade han och reste sig. Och fångande en snabb glimt ur hennes ögon böjde han sig hastigt ner och kysste hennes panna.

— Du!

Den röda himmelen.

Fredrik Ströms nu utkomna roman, ingår i hans storslagna epos över svensk folkrorelse: krönikecykeln Rebellerna. Den är dock ett avslutat helt. De förut utkomna delarna i denna serie äro: *Bonden och hans son, Staden vid havet och Den stora striden*. Pris pr del kr. 6: 75 häft., kr. 9: 50 inb. samt kr. 12: — i elegant halvfr. band. Finnes i alla boklädor. Vid abonnemang gällande samtliga delar lämnas goda avbetalningsvillkor. Kommissionärer i klubbar, cirkel och bokringar god provision.

Ryska revolutionens historia

Fredrik Ströms allmänt erkända arbete över en av världshistoriens intressantaste epoker, förberedes nu i sin fjärde upplaga. Pris kr. 13: 50 häft., kr. 16: — inb., kr. 20: — halvfr. band. Vid köp av minst 3 ex. resp. 10: —, 12: — o. 15: — kr. *Bellman som nykterhetsvän och skönhetsapostel*, av Einar Ljungberg. Pris häft. kr. 2: 50, bunden kr. 5: —.

Daniels bok. En samhällssatir av Einar Ljungberg. Pris häft. kr. 2: 50, klotb. 5: —, halvfr. band kr. 6: 50.

På uppvisarsträt, den socialdemokratiska ungdoms rörelsens genombrott, av Einar Ljungberg. Pris häft. kr. 2: —, klotb. kr. 3: —.

Vrakspillror, sociala skisser av Einar Ljungberg. Pris häft. kr. 3: 75, inb. kr. 5: 75.

Spillror, ur folkhavet, av Einar Ljungberg. Pris 65 öre.

En Appell av Einar Ljungberg. Pris 35 öre.

Motboken av Einar Ljungberg. Pris 25 öre.

Striden om Bellman. En diskussion om den store sångarens sedesskildringar. Pris 50 öre.

Den moderna idrottens triumf, extremiteternas herravälde över hjärnan, av Einar Ljungberg. Pris 50 öre.

Om sjukdomar genom sexuella förbindelser, av Johan Almkvist. Pris kr. 1: —.

Hur skall den enskilde skydda sig mot syfilis och gonorré? Av Johan Almkvist. Pris 50 öre.

Kommissionärer erhålla hög rabatt. Begär katalog från

Ljungbergs Förlag

Biblioteksgatan 30, Stockholm — Tel. Östermalm 39 39